СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 38. Джерзі Сіти, Н. Дж., пятниця, 26-го лютого 1943. No. 38. Jersey City, N. J. Friday, February 26, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВІЙНА МОЖЕ ЗАТЯГНУТИСЬ НАВІТЬ АЖ ДО 1946 РОКУ, КАЖЕ РІКЕНБАКЕР

НЮ ЙОРК. — Обговорюючи справу конечної допомоги Американському Червоному Хрестови з нагоди річної кампанії цеї благородної інституції, капітан Едвард В. Рікенбакер, відомий воєнний герой, заповів, що війна скоро це скінчиться, а потриває найменше до осені 1944 року, а може затягнутись ще довше, навіть аж до 1946 року. І коштуватиме нас великі втрати в людях. Згинуть сотки тисяч наших вояків на полях бою, казав Рікенбакер, а другі сотні тисяч повернуть каліками. Ось те все, казав капітан Рікенбакер, він підносить на те, щоби всі ми здавали собі добре справу, що це треба буде з нашого боку великих жертв, заки переможемо ворогів. І чим більші та сильніші будуть наші воєнні зусилля, тим скорше війна може закінчитись.

ДОВКОЛА ЧЕТВЕРТОЇ КАДЕНЦІЇ ПРЕЗИДЕНТА РУЗВЕЛТА.

ВАШИНГТОН. — Конгресмен Сабат відвідував президента Рузвелта і заявив йому, що цілий край є за те, щоби він знову був президентом, та що нема найменшого сумніву, що Демократична Партія знову поставить Френклина Д. Рузвелта кандидатом на президента при нових президіяльних виборах. Президент Рузвелт не дав на це ясної відповіди, бо казав, що занятий тепер іншими, далеко важнішими справами, себто воєнними. Але дав до пізнання, що він хотів би мати нагоду укладати мирові точки.

НАЙВИЩІ ЦІНИ НА САЛАТУ І ШПИНАТ.

ВАШИНГТОН. — Бюро Адміністрації Цін означило найвищі ціни ще на два роди городовини, себто на салату і шпинат. Передше означено такі ціни на пять інших родів огородовини.

ЗМЕНШЕННЯ КОНСЕРВ ДЛЯ РЕСТОРАНІВ.

ВАШИНГТОН. — Пайкування споживчих консерв діткнуло теж і ресторани, що зможуть діставати тільки половину цього, що досі діставали.

ПОГУБИЛИ ПЕРШУ ПАЙКОВУ КНИЖКУ.

НЮ ЙОРК. — За два дні видано в самім Ню Йорку 4,584,734 пайкових книжечок ч. 2. Та виявилось, що тисячі не могли дістати цеї книжечки, бо загубили пайкову книжку ч. 1.

ЗДЕРЖАНО ВИСИЛКУ ВОЯКІВ ДЛЯ ЗБОРУ БАВОВНИ.

ВАШИНГТОН. — Департамент війни оголосив, що відложено на необмежений час виконання пляну висилки вояків на пільні роботи, згл. для збору бавовни в Аризоні, біля міста Фенікс. Виявляється, що там є достаточне число робітників, але існує спір із-за платні для пільних робітників. Справа, як кажуть у Вашингтоні, мається так, що військовий заряд може в кожній хвилині в разі потреби доставити для робіт „пятьдесять вояків, або й цілий міліон".

МОЖЕ НАСТУПИТИ ПРИМУС ПРАЦІ.

ВАШИНГТОН. — Від часу Перл Гарбор воєнна промисловість дістала в добровільний спосіб 10 міліонів робітників. Але ця метода вербовання робітників добровільним способом може стати тепер невистарчальною. А це значить, що конгрес буде змушений ухвалити закон про примусову працю.

ДОВШИЙ ТИЖДЕНЬ ПРАЦІ.

ВАШИНГТОН. — Треба надіятись, що з днем 31. березня Комісія Людської Сили зарядить, щоби 48-годинний тиждень праці був поширений на виробництва з дерева і міди, що звязані з воєнною промисловістю.

КЛОПОТИ З ФАРМЕРСЬКОЮ ПРОБЛЄМОЮ.

ВАШИНГТОН. — Одною з найтяжчих справ, що ждуть на негайну розвязку, це справа піднесення фармерства, бо дотеперішня харчева продукція не тільки повинна бути задержана, але ще піднесена. Фармерська група в конгресі є тої думки, що це може статись тільки тоді, коли будуть піднесені ціни на фармерські продукти. Та Адміністратор Харчів, секретар Викард, є проти того, щоб ціни підносити, бо це означає цілком певно інфляцію. А якщо наступить інфляція, каже Викард, то всеодно фармери нічого не зискають, хочби добились вищих цін. Викард домагається від конгресу повновласти для виконання свого пляну, себто для негайної продажі урядом 100 міліонів бушлів пшениці для годівлі худоби з тим, щоби її продавати по ціні, що виносить 85 процентів з тої паритетної ціни за кукурудзу, яку то встановив уряд. Ось тих 100 міліонів бушлів требаб продати до липня, щоби фармери мали чим годувати худобу, та щоб та годівля їм виплачувалась.

ВОЯКИ АСЕКУРУЮТЬСЯ ЩОРАЗ БІЛЬШЕ.

ВАШИНГТОН. — Американські вояки, що повнять воєнну службу, набрали асекураційних поліс на 45 біліонів долярів. І ще далі асекуруються, каже урядове звідомлення.

Китай Хоче Зброї, а не Поживи, ні теж Ніякої Даровизни, Запевняє Пані Чянг Кай-шек

ВАШИНГТОН. — Пані Елеанор Рузвелт відбула свою тижневу пресову конференцію разом з панею Чянг Кай-шек, яка говорила ґазетярам про те, чого тепер Китай найбільше потребує. Від „арсеналу демократії", себто від Злучених Держав, говорила пані Чянг Кай-шек, Китай надіється дістати амуніцію, тяжку зброю, а в першу чергу літаки. Легку зброю він сам виробляє. І хоч який тепер бідний, сам випродукує і те, що потрібне, щоб себе прохарчувати. Пані Чянг Кай-шек ще підкреслила, що Китай в ніякому випадку не думає жебрати і брати щось за ніщо, а хоче за те, що отримає, платити. Вона ще далі заявила, що китайський нарід видержує важку боротьбу тому, що китайці це старий нарід, що „свідомий того, що духові цінности є вічні". А в справі замирення людства пані Чянг Кай-шек додала, що коли досі не вдавалось дипльоматам таке замирення в світі осягнути, то можеб тепер допустити декого з жінок до участи в вирішуванню цеї проблеми, бо можливо їм вдасться в дечому помогти розвязці цеї справи.

НАШІ ЛЕТУНИ ВДАРИЛИ В ЧОТИРИ ЯПОНСЬКІ КОРАБЛІ

ГОЛОВНА ВОЄННА КВАТИРА В АВСТРАЛІЇ. — Аліянтські летуни затопили один японський воєнний корабель, а два інші воєнні кораблі ушкодили. Так само ушкодили японський торговельний корабель.

ЧИ НЕ ТАК ЯК З ЯПОНСЬКИМИ ЕМІСАРАМИ?

НЮ ЙОРК. — До Злучених Держав має прибути ген. Хуан Бейґбедер Атіенца, бувший високий комісар еспанського Марока і перший міністер заграничних справ в кабінеті ген. Франка. Він має бути висланником в справах замирення. Та, каже Хуліо Алварез дель Вайо, що був міністром заграничних справ в „червонім" уряді Еспанії, приїзд того висланника є нічим іншим, а тільки подібним до приїзду японських емісарів перед самим нападом японців на Перл Гарбор. Теперішній приїзд еспанського емісаря означає, що німці ввійдуть в Еспанію, каже Вайо.

ЗАЇКІН ДОМАГАЄТЬСЯ ДРУГОГО ФРОНТУ

НЮ ЙОРК. — Підчас святкування 25-ліття Червоної Армії в Карнеґі Гол, яке влаштував Нюйорський Комітет Лікарської Допомоги Совєтам, совєтський консуль Заїкін говорив про потребу отворення на заході другого фронту проти Німеччини, щоби одночасно вдаряти в неї з двох боків — з сходу й заходу.

Фінляндія Шукає Способів Замиритися з Росією

ЛОНДОН. — З достовірних жерел подають вістку, що бажання мира в Фінляндії досягнуло такого ступня, що вона вже подала посередною дорогою навіть умовини, на яких вона на мир згодилася би.

Вимовляє собі Фінляндія в мирі чотири річи: 1) повне признання незалежности Фінляндії; 2) встановлення „чесних" границь; 3) запевнення виїзду німецьких дивізій; 4) гарантію ненарушности Фінляндії Злученими Державами й Шевцією. Головну трудність представляє друга точка.

Ходять чутки, що фінський представник при Ватикані обговорював уже справу сепаратного мира з нюйорським архиепископом Спелменом, що тепер перебуває в Ватикані.

Совєтське радіо далі атакує фінський уряд як „злочинних провідників" та закидає жорстоке обходження „фінських і німецьких наїзників" супроти людей у Карелії.

ЧОРЧИЛ ХОРИЙ НА ЗАПАЛЕННЯ ЛЕГЕНІВ

ЛОНДОН. — Лікарі британійського премієра Чорчила видали публичний комунікат, що Чорчил недужий на запалення леґенів. Не дивлячися на те, що Чорчилови минуло 68 літ, він уже виздоровлює й температура в нього нормальна. Його недуга була притокою до домагань, аби венний британійський кабінет переорганізувати так, аби до нього належало менше міністрів.

ЧОРЧИЛ ПРОТИ ЗВІЛЬНЕННЯ ҐАНДІЯ

Чорчил дав до зрозуміння, що він піддержує політику уряду в Індії та що він противиться випущенню на волю національного провідника Індії, Моґандаса Ґанді.

Тимчасом з Індії доносять, що лікарі ствердили поправу стану здоровля Ґандія. Вони кажуть, що вони не бачать причини, чому він не мав би перебути щасливо ще й останніх 6 днів своєї добровільної голодівки.

ДВОМОВНА КОМАНДА.—Отсі війська на Форті Бенинґ, у Джорджії, складаються з людей мексиканського походження. Тому й команду їм дають по еспанськи й по американськи.

АЛІЯНТСЬКА ПЕРЕМОГА НАД РОМЕЛЕМ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Ударні протиатаки аліянтських повзів, артилерії й піхоти, получені з наймогутнішими в цій цілій війні повітряними атаками обєднаних летничих фльот Америки і Британії, побили у Тунісі ворожі сили під генералом Ромелем і заставили їх поспішно відступати на вузку територію на захід від провалу Кассеріну.

Аліянти взяли сотки бранців, у тому числі 300 італійців, та знищили квіт повзових сил Ромеля. Була це рішаюча аліянтська перемога. Сили Ромеля втратили принаймні 14 миль, але вони все ще віддалені на 53 милі від провалу Файду, звідки почалася їх офензива.

Французькі війська відбили нові ворожі атаки на Усельтію, що лежить далі на північний схід.

Френк Л. Клукгон, кореспондент „Ню Йорк Таймсу", бачив, як німці, побиті в боях з американцями, кидали зброю й втікали, не дивлячися куди.

АЛІЯНТИ СИПЛЮТЬ ГРАДОМ БОМБ НА СИЦИЛІЙСЬКІ ПОРТИ.

КАЙРО. — У середу британійські літаки зробили великий масовий рейд на місто Палермо на Сицилії, а потім американські літаки на сицилійське місто Месіну, котрого порт і залізниця мають велике значіння для перевозу війська, провіянтів і амуніції для військ Оси в Африці.

Оба рейди були вдачні, головно американський, що відбувся при дуже прихильній погоді. Рейдери поцілили корабель, причіплений до причалу в Месіні. Проти американських бомбовиків вилетіли ворожі боєві літаки, але втратили один літак і самі американцям ніякої шкоди не зробили.

ЗАПОВІДАЄ СКОРЕ ПРОЧИЩЕННЯ ТУНІСУ З ВІЙСЬК ОСІ.

КАЙРО. — Сер Вилсон, командант Середнього Сходу, заявив ґазетярам, що Туніс буде в короткім часі очищений зо сил Оси. На його погляд, головною проблемою воювання в північній Африці є не достава військам амуніції й провіянтів довгими комунікаційними лініями.

Сер Вилсон висказувався зо спеціяльним признанням про американську летничу службу, котра виконує своє діло, не дивлячися на непогоду.

НІМЦІ КАЖУТЬ, ЩО РОМЕЛЬ У АФРИЦІ.

БЕРН. — Берлінське радіо подало, що останні німецькі новинкарські фільми представляють маршала Ромеля, як він стоїть на фронтовій лінії в Ґебесі серед своїх вояків африканської повзової армії.

Це мала би бути німецька відповідь на чутки, що мовлям маршал Ромель ранений виїхав літаком на лікування до Німеччини.

НАСТУП ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ В УКРАЇНІ ПОСТУПАЄ.

ЛОНДОН. — Червона армія, котра прискорила свій наступ на Україні, аби зайти як найдалі, поки почнуться весняні болота, підходить до Полтави й Конотопу, що боронять нацистичні лінії над Дніпром.

Останній московський комунікат говорив про заняття червоною армією більшого міста на захід від Харкова, про дальше успішне окружування Орела та про піймання в пастку двох німецьких баталіонів під Кавказом. Зате він признає, що в Донецькому Басені ворогові вдалося протиатаками при помочі повзів і літаків вбити клин у позиції коло Краматорська, що лежить коло 50 миль від Сталіна.

НАЦИСТИ НЕ ГОДЯТЬСЯ ЗО СТАЛІНОМ.

БЕРН. — Німецька головна кватира закидує Сталінові, що він подав у своїм деннім приказі з приводу ювилею червоної армії неправдиві факти про німецькі втрати в війні. Мовляв, це неправда, що німці мали досі 4 міліони вбитих, а 9 міліонів усіх утрат у людях.

Офіціяльні німецькі обчислення щодо російських утрат подають їх на 12 міліонів 800 тисяч убитих, ранених або пропавших, а число бранців на 5 міліонів 400 тисяч. Німецька команда каже, що 20 місяців війни коштували Росію 18 міліонів 200 тисяч осіб.

СКИДАЮТЬ ПАРАШУТИСТІВ У ДАНІЇ.

ЛОНДОН. — Данське радіо подало в четвер рано вістку, що в Данії спущено певне число парашутистів. Радіо не подало, якої вони національности, ні що з ними сталося, але подало, що деякі данці дали парашутистам схоронище, гроші й інформації та відправили їх далі. Пригадувано при тому, що минулого року втік з Данії з парашутистами Мелер, бувший данський міністер торговлі. З цього можна би вносити, що парашутисти співпрацюють з Аліянтами.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays; Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
частиною): Число з суботи (з англійською		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Theree months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Як Розуміти Приказ Сталіна?

З найвищих урядових кол в Злучених Державах і Англії, як і з боку урядів Обєднаних Держав, вислано привіти з глибокими признаннями для Червоної Армії з нагоди 25-ліття її існування і її геройської боротьби з націстівськими наїзниками. Це значить, що отсе витали союзники такого свого союзника, що вивязується знаменито з таких воєнних завдань, які входять в плян спільної стратеґії, яка змагає ріжними способами на ріжних територіях осягнути в певному часі спільну ціль: розтороження ворога і заставлення його до безумовної здачі.

Ось так глядять на цю справу Обєднані Держави, зокрема Америка і Анґлія. Та як глядить на це Сталін? Що правда, то від нього тяжко добувати якісь заяви. Але саме тому набирає особливої ваги те, що Сталін сказав у своєму приказі до Червоної Армії з нагоди її 25-ліття. Колиж він, якого голос є в Совєтах одиноко рішальним, заявляє, що це на одинокі Совєти спадає весь тягар війни з Німеччиною, то такі слова годі вважати пустою фразою, вжитою для домашнього вжитку. І коли Сталін, що добре знає усі подробиці аліянтської стратеґії, ставить справу другого фронту в Европі в такий різкий спосіб, як він це тепер робить, то це теж мусить мати якесь глибше значіння. Він жеж не може припускати, щоб у світі не знали, що був час, коли Совєти мали договір з Німеччиною, а одинока Анґлія майже сама переносила весь тягар боротьби з Гітлєром! Сталін не може не знати і тої статистики, яку недавно проголошено в Анґлії, а з якої виходить ясно, що Совєти не моглиб вести теперішньої офензиви, колиб не діставали величезної допомоги в зброї й харчах з Анґлії, а яка властиво була вислана з Америки для Анґлії. Знову про допомогу просто з Америки вже й не згадуємо, бо про неї наш уряд нераз говорив. Сталін не може теж не знати того, що, наприклад, велика американсько-британська офензива в Африці є наділі тільки вступом до інвазії Европи, бож про це знає кожний наш вояк, а властиво кожна людина в світі. Хіба тільки, що можливо в Совєтах ось ті справи люди інакше розуміють. Але це не може відноситись до Сталіна, бо він знає дійсну правду. Колиж проте своїм приказом до армії дає притоку до ріжних можливих толків і комбінацій, то видно, що йому на тому залежить, щоб так було. Видно, що такий приказ є йому на щось потрібний. І то на щось дуже важне і дуже реальне, бо Сталін є великим реалістом у політиці. Дуже можливо, що воно потрібне на те, щоби виправдати певні територіяльні домагання Совєтів, або якісь дальші потягнення Совєтів. Бо після Сталіна, Німеччина, як виходить з його слів, уже перестала бути для Совєтів загрозою завдяки перемогам Червоної Армії. І це теж не сказано ось так собі на вітер!

Нові Клопоти Фармерів

У ґазетах, на радіових годинах і в публичних промовах уже немало часу й зусилля присвячено поважним трудощам американських фармерів з недостачою робочих рук. Говорено про цю справу вже й в законодатних тілах, порушували її вже й уряди, стейтові й федеральний. Тепер приходить черга видимо на другу трудність американського фармерства в теперішню війну: трудність добути фармерську машинерію, зглядні її частини для направок.

Від полагодження цеї трудности залежить доспіх продукції поживи в такій самій мірі, як і від достави фармерської робочої сили. Можна сказати навіть, що в ще більшій мірі, бо відколи далася відчувати недостача фармерської робочої сили внаслідок забирання фармерів до війська й оборонних промислів, почали фармери покладатися в щораз більшій мірі на фармерську машинерію, котра, як усяка машинерія, ощаджує людську працю. Отже брак машинерії, чи там складових частин машини, потрібних для її направок, не дає фармерові найти зараду на недостачу робочої сили.

Звернув на справу недостачі фармерської машинерії увагу відомий Американський Інститут Публичної Опінії, як звичайно розвівши роспити серед заінтересованих людей. Як звичайно, допитувався він людей, вибраних „як пробки". Допити ведено в усіх 48 стейтах американського союзу. Ведено їх серед дозрілих осіб. Завдяки цим розпитам американське громадянство має тепер багато фактів, які повинні ставити основу до дискусії щодо заради на лихо.

Питалися наперед розпитувачі Інституту фармерів, чи мали вже самі практичні трудноші з добуванням рільничої машинерії. Показалося, що одна четвертина тих фармерів, які пробували купувати складові частини рільничих машин, найшли це неможливим дістати бажані частини. Зате з тих фармерів, що пробували купити собі зовсім нові рільничі машини, дві третині найшли це неможливим дістати нову бажану машину.

Старалися далі роспитувачі відкрити, яке за велике запотребовання рільничих машин, зглядно їх складових частин. Показалося, з роспитів, що на кожних трьох фармерів тільки один пробував до цього часу дістати нову машину або складову машину до старої, з чого можна вносити, що старі машини ще не зовсім зужилися, що вони покищо ще далі сповняють вдоволяючо свою службу. Це є очевидно хвилевий, чи часовий, стан: з упливом часу машини будуть все більше й більше псуватись. Тому тепер уже треба предбачити певний зріст запотребовання рільничих машин і заздалегідь шукати на нього заради.

Американський Інститут Публичної Опінії подає клопіт одного молочарського фармера з Клейтону, Ню Йорк, як типічний клопіт фармера щодо машинерії. Цей фармер має 228-акрову фарму, для продукції молока. Він має один трактор, одну „комбайну" (жниварку й молотілку), один електричний мотор і молочарську електричну машину. Фармер пробував направити свою „комбайну" ще минулого серпня, але не міг. Внаслідок цього йому прийшлося лишити свою сою незібрану на полі, де вона й зогнила.

У Гемстеді, в стейті Тексасі, один укінчений студент доброї рільничої колеґії має 4-000-акрову фарму для годівлі худоби. Тепер він міг би збільшити продукцію худоби, але боїться, чи зможе дістати більше робітників, зглядно чи зможе дістати нову машинерію, чи частини до направи старої. Це другий типічний примір.

Зарадити на цю недостачу можна би спілковим уживанням існуючої машинерії. За цим пляном, фармери могли би вживати своїх тракторів, комбайн і іншого господарського приладдя на спілку зо своїми сусідами. Одначе федеральні урядники сумніваються, чи фармери на це згодяться; уряд певно має на думці індивідуалістичні звички американських фармерів і бажання кожного мати все своє й від іншого не позичати. Американський Інститут Публичної Опінії, замісць робити догади, пішов з розпитами між фармірів: чи ви були би за те, аби фармері, які мають трактори, жниварки й іншу машинерію, могли їх позичати своїм сусідам у разі потреби? Лишé 7 процентів фармерів не висказалося в цій справі; за те 45% заявилося за такий проєкт, а 48% проти. Іншими словами, найбільше фармерів таки хоче мати машинерію на свій виключний ужиток.

Проф. М. Чубатий.

Крайна Пора Подумати про Український "War-Relief"

Чи маємо бути все останні...?

Траґічна смерть д-ра Старосольського та його дружини стала немов болючим докором сумління під адресою американських українців, що занедбали одну справу, найкращу справу — як казав наш безсмертний Шевченко — а це братолюбіє, любов та співчуття для рідного брата українця у найгрізніші часи, часи теперішної світової заверухи. Старосольські померли серед крайньої нужди на засланні без якоїнебудь помочи з боку своїх земляків на американськім суходолі. Це треба сказати ясно, не завиваючи у бавовну, що були довгі місяці, а то й роки, що можна було їм помогти звідси з Америки, одначе ніхто не найшовся, щоб принести їм поміч дарма, що істнувало, ба ще й нині істнує аж кілька орґанізацій, з яких одна навипередки перед другою реклямує, що вона й тільки вона веде гуманітарну працю українським жертвам війни.

Та згадуючи імена покійних Старосольських я не хочу тим сказати, що тут йде справа про ту одну родину; немає так цінного громадянина чи громадянки, щоб жива та здорова нація це могла переболіти тої страти. Не про Старосольських спеціяльно йде, тільки про цілковиту байдужність американських земляків для терплячих своїх братів. Пок. Старосольські це немов символ того всего, що діється з українськими жертвами воєнного лихоліття, а їх є не дві особи Старосольських, не дві десятки чи сотки, а тисячі українських людей саме найвизначніших громадських діячів споміж українського селянства, робітництва та інтелігенції, є старші й молоді, є духовні та світські. Всі вони так само як згадані покійники, страждають та догарюють у російських концентраційних таборах або на засланні без ніякої допомоги з боку американців українського роду. Це нага правда.

Звертаю увагу, що в тім випадку говорю тільки про чисто гуманітарну допомогу, про ратування життя та здоровля людини, говорю про справу, яка мусить зеднати симпатії кожного шляхотного чоловіка навіть противних політичних переконань. Йде про правдиве братолюбіє, що випливає з християнської релігії та витвореної християнством нашої цивілізації, а в нашому випадку ще й про таке, що випливає з українства.

Не годен їм помогти...

Станеш говорити з одним чи другим громадянином чи громадянкою про ту справу, по кількох реченях почуєш те, що в наголовку того розділу „не годен їм помогти..." Безперечно, що нести ту поміч у нинішні часи незвичайно трудно. Можливости дати поміч міняються нерідко що кілька тижнів, залежні вони теж від воєнного положення, але фактом є, що були цілі довгі місяці, що нести поміч засланцям на Сибірі чи в Туркестані було можна. Пачки з одіжю чи поживою доходили майже без ніяких перешкод. Автор тих стрічок сам посилав посилки своїм кревним під большевицькою владою, які, напевно дійшли до рук осіб, для яких були призначені, на що має власноручні посвідки адресарів. Правда були часи, що такі посилки були спинені й знов відкриті, але колиб було в нас братолюбіє не на словах, але на ділах, повстав би уже був у нас давно Комітет, що не тільки вів би ту справу, але також слідкував би докладно за всіми можливостями допомоги, які від часу до часу поправляються, то знов погіршуються.

Такий Комітет повинен би в першу чергу мати спис, хто коротає там марно своє життя, хто впав жертвою війни за свій патріотизм та привязання до рідного народу. Не попадаю теж в ніякий самообман, що нині це є таке легке; свідомий я того, що цілком певно ми й приблизної лісти потерпівших ніколи не будемо мати, але знов цілком певним є, що таки можна вже нині видобути хоч поважну частину імен українських страдальців, тільки... знов та сама історія — немає кому занятися тим, зробити усе, щоб довідатися про імена тих, що нині є найнещасливішими, нема відповідної орґанізації серед американців українського роду.

Та чи тільки ті засланці у Росії це одинокі українські жертви війни? Якийсь час одна із наших дрібних гуманітарних орґанізацій інтересувалася українськими полоненими з розбитої французької армії, що найшлися на швайцарській території. Певно, що й це була шляхотна праця, гідна відзначення, одначе українці полонені у Швайцарії напевно не в найгіршим положенні. Така високо культурна країна як Швайцарія, одна з найкращих демократій світа, країна правдивого гуманітаризму напевно подбала та на майбутнє подбає, щоб воякство, що найшлося на їх території, не нуждувало. Хто знає Швайцарію та швайцарців, може бути цього певен.

Та одна й друга проєктована поміч українським братам серед пожару всесвітної війни це ще теж не все завдання, яке прийдеться сповнити американцям українського роду супроти українського брата в Европі. Українська земля саме найбільше відчує на собі страшні наслідки війни. Повне спустошення української землі полишиться, коли воєнні фронти перекотяться по ній вперід і назад; в слід за тим прийде крайна нужда, голод та заразливі хороби. Молоде українське покоління, що в перших роках рідко бачило молоко, це будуть хирляки, що потребуватимуть негайної допомоги зараз по війні.

Наші установи гуманітарні та культурні будуть в руїні. Одним словом українські люди в Европі будуть негайно по війні потребувати помочи американських братів й то помочи, що повинна йти не в жебрачі десятки чи сотки долярів, але в сотки дисячів долярів. До такої помочи підготовляється й американський уряд, щоб від імени американського громадянства, тої все гуманітарної Америки, нести поміч та відбудову знищеній Европі. Але річ природна, всего уряд Америки для цілого світа не зробить і радо скористає зі співпраці національних комітетів, тому другі народи знищених країн Европи вже нині орґанізують таку поміч для своїх земляків в Европі; горячково збирають фонди.

Ніхто не знає, коли прийде всіми пожаданий мир і коли ту поміч треба буде негайно кинути до Европи. Може то прийти за рік, може й скорше, але на всякий випадок йдемо вже до мира й організація помочи вже нині — це крайня пора для американців українського роду. Перед американцями українського роду стоїть великий та святий обовязок і з нього вони мусять вивязатися як слід, коли їх байдужність не має стати плямою в історії українсько-американської збірноти.

Вже відзивається братнє, чутливе серце...

Не можна сказати, щоб українські люди в Америці не розуміли цього обовязку, щоб не відзивалася вже ніжна струна братньої любови. Люди відчувають, що треба щось

(Докінчення на стороні 3-тій)

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

50)

— Оце вам, панове, новий примір того, що я говорив, — мовив далі д-р Васонг. — Це вже тільки такий близький знайомий пані ґрафині, як я, може вам сказати, скільки дійсної абнеґації, материнської печаливости і щирости і справді обвательської далекоглядности живе під оцим дахом, уявляється в тім зворушливім образі старого, знемощілого пароха й обивательки, що, шануючи його приязнь до її покійного мужа, бере на себе труд зовсім безкорисно обходити, доглядати й пильнувати його. І, прошу панів, цей образ, крім чисто людського значення, має й іншу, політичну вагу. Адже цей старий, немічний, здитинілий руський піп — чиж то не вірний образ того руського питання, котре такою важкою раною ятриться в нашім народнім тілі? Дитиняча розумом, капризна, без виховання, без манер, Русь ота все таки має добрі, благородні задатки в душі; при добрій принуці, терпеливости й систематичнім проводі вона може послужити для добра загалу. Та ось тут, панове, на примірі нашої шановної господині ви повинні вчитися, як треба підходити до розвязки цього дразливого питання. Нехай собі русини капризуються, нехай кидаються, кричать про рівноправність, шумлять про свої нібито кривди! Ми будьмо розумніші від них, думаймо за них, дбаймо за них, не випускаймо їх із своєї опіки, не переставаймо робити їм добро, а певно...

Не докінчив. Двері від салону отворилися з ляскотом і в них показався о. Нестор — блідий, як стіна, тремтячи, ледве живий із страху. Він порушував ротом, махав руками, видно, хотів кричати, хотів щось страшне виявити, та не міг видобути голосу з горла. Пані Олімпія, що ввесь час його неприсутности була неспокійна, то виходила до сіней, то заглядала в вікно, то щось шептала з Адасем, котрий власне задиханий прибіг відкись із саду, тепер прожогом кинулася до нього з піднятими руками, так, немов би хотіла заткати йому рот, якщоб він хотів крикнути.

— Бійтеся Бога, отче! — мовила вона з дійсною тривогою. — Вам що таке? Що сталося? Сідайте, ось тут! Господи! Ви зовсім як самі не свої! Нате, напийтеся води!

О. Нестор нетерпеливо замахав руками, та проте сів і напився води. Його тривога трохи немов охолола, і він не крикнув, а тільки промовив майже шепотом до пані Олімпії, котра сіла при нім так, що заслонила його від гостей, що таким робом зовсім не могли чути їх розмови. По пані Олімпії видно було, що й вона не менше зворушена і стривожена від о. Нестора.

— Ах, пані, — стогнав о. Нестор.—Нещастя!... Я... десь... загубив...

— Що? Що ви загубили?

— Ключ! Ключ!

— Який ключ?

— Від мого помешкання.

— Ключ від вашого помешкання?. Аджеж, ідучи сюди, ви замкнули помешкання і взяли ключ із собою?

— То-то й є! І мені так здавалося, і я сидів спокійний. Аж нараз перед хвилею мацаю до кишені: нема ключа. Щось мене, мов пальцем, ткнуло. Я пішов до свого помешкання...

— Алеж, отче! — перебила його пані Олімпія, що, вся смертельно бліда й холодна, слухала його шептаного оповідання, — що ви видумуєте! А дивіть лишень, онде на софі ваш ключ лежить!

— Що? Мій ключ? — скрикнув о. Нестор. — Не може бути! Яж перед виходом шукав його докладно!

Пані Олімпія замість відповіди витягла ключ із кутика софи, де він був запхався під подушку, певно, випавши о. Несторови з кишені під час сидження, і подала його переляканому о. Несторови. Той узяв його тремтячою рукою й довго дивився на нього, немов не вірячи власним очам.

— Не може бути! Не може бути! — шептав він. — Яж добре шукав, а головно, я бачив...

Та пані Олімпія вже не дослухувалася, що він бачив. У салоні йшла метушня. Адась пригадав гостям, що пора забиратися на фільварок, де їх ждуть із вечерою, і всі повставали й почали прощатися з господинею дому.

— А я, Адасику, дякую тобі за вечерю, — мовив д-р Васонг. — Не час мені гаятись. Діла! Мушу прямо відси поспішати до Львова.

— Га, не смію задержувати пана меценаса, знаючи, що в пана час дорогий, — з делікатною резиґнацією мовив Адась.

— А може ще дехто з панів схоче поїхати зо мною? — обернувся д-р Васонг із запитом до товариства.

Оба брати Чапські зголосилися бути його товаришами.

— Оце й чудово! — мовив д-р Васонг. — Сядемо всі на одного фіякра.

— О, не маєте потреби тіснитися! — скрикнув Адась, котрий уже надармо просив обох Чапських, щоб лишилися на вечерю, і котрого вони дуже перепросили, вимовляючись тим, що вже нині ніччю може приїхати їх мати, і дуже їй булоб прикро, якби їх не застала у Львові. — Можете, панове, взяти два фіякри. А котрі панове лишаються, з тих частина, може, схоче пішки полем проспацеруватися відси до фільварку. Це близенько, тепер уже холодніє, вітрець подихає від ліса, чудово тепер у полі.

— О, ми всі йдемо! Всі йдемо! — закричали гості.

— А по вечері я відвезу всіх гостей своїм повозом до Львова, — додав Адась.

На тім і стало. Всі гості попрощалися й вийшли. Адась поцілував маму в руку й шепнув їй до вуха пару уриваних слів, а потім прожогом побіг на подвіря, щоби провадити гостей через подвіря в сад, відки йшла стежка на луку, далі на полеву дорогу, через місток, а опісля піднімалася доволі круто, звиваючись тонесенькою гадюкою поперек буйного пшеничного лану, поперек другого лану з картоплями до фільварку.

Д-р Васонг лишився в салоні останній, крутився, немов забув або згубив щось, а очима пильнував паню Олімпію й навіть украдком давав їй якісь знаки.

— Панове Чапські, — сказав він до обох паничів, що ждали його у дверях салону, — прошу йти й сідати, я зараз виходжу. Я ще маю словечко.

Паничі, не дослухуючи, пішли до фіякрів, що стояли близько виїздової брами й, не відпрягаючи коней, пасли їх по травниках. А д-р Васонг, лишившися з панею Олімпією сам у салоні, наблизився до неї й почав полушептом:

— Прошу вельможної пані, я хотів...

— Пст... перепрошую!—шепнула пані й озирнулася, шукаючи когось очима.

Очевидно, вона шукала о. Нестора, але його не було в салоні.

(Дальше буде).

„Американський Майдан"

В часи, коли Америка була ще молодою державою, а й багато років ще після її заснування, в кожному містечку й селі, менш більш по середині, находився вільний простір, що бував власністю громади. Його називали „комон". На цьому майдані сходились громадяни місцевости на поговірку, часами на „музики", а головно на громадські „сходи" чи віча.

Минулого місяця Загальна Рада Американської Єдности (ФЛІС) відновила думку такого спільного „американського майдану" в Ню Йорку. В помешканні під числом 40 при Іст Сороковій вулиці відчинено велику і гарну салю, де плянуються сходини американців і „кандидатів на американців" при всяких можливих нагодах, та без огляду на їх віру, расу чи походження. Завідує цією салею і сходинами окремий відділ Загальної Ради, що й називається „Америкен Комон".

Ідейний підклад цієї нової організації окреслений в летючці, яку роздавано при відчиненні салі, що відбулось минулого місяця. В летючці говориться так:

„Нема гіршого ворога демократії від відокремлювання. Відмежування одної групи від другої є незвичайно шкідливе для цієї єдности, яка сьогодня важніжча ніж колинебудь передтим. Війна навчила нас, що стараючись направду створити новий світ, ми мусимо вийти поза наші дотеперішні привички і межі. Для того, щоб створити таке громадянство, у якому всі ріжнородні складники навіть нашого американського населення найшли би повну спромогу свобідного розвитку, треба, щоби кожна група знала й розуміла не тільки своє минуле і свої погляди, але також минуле й погляди інших груп.

Хоч справа взаємного пізнання й зрозуміння між американцями ріжного походження це поважна справа, то однаке вона не сміє стати занадто серіозною по своїй формі, а то буде понурою. Про це у згаданій летючці говориться так:

„Демократія, коли її справді введеться в життя, означає краще вільніше, веселіше життя для всіх. Особисте життя кожної одиниці, на думку Америкен Комон, стане повніше, коли ми поширимо меж дружби".

Пані Елінор Рузвелт привитала відкриття Америкен Комон такою телеграмою: „Бажаю Америкен Комон якнайкращого успіху. Засновуючи осередок, де американці всякого походження, переконані і віри зможуть сходитись і знайомитись з собою, ви дали вислів справжньому духови американської демократії. Сьогодня не вистачає боротись з дискримінацією. Треба йти вперед і творити нові й тривкі форми дружби й співпраці. Я певна, що Америкен Комон наблизить ту ціль та поширить взаїмне зрозуміння і однодушність щодо нашої спільної мети між старими й новими американцями".

При отворенні Америкен Комон директор Загальної Ради Рід Луїс, підкреслив ціль цього „майдану", який має „звести разом американців ріжного походження — старого американського роду й імігрантів, білих, жовтих і чорних, протестантів, католиків і жидів, на рівних умовах, як учасників спільного діла". Окрім Луїса на відкритті промовляв Ирл Дж. Герисон, комішенер іміграції, визначний нігерський журналіст Елмер А. Картер, бувший голова іміграційного бюра на Елис Айленд, Едвард Корсі, майор Сігурд Дж. Арнесен, редактор норвезької газети Нордіск Тіденде, і інші.

Від часу створення вже відбувся в Америкен Комон ряд відчитів на теми, звязані з майбутнім миром. Влаштовано кілька „національних вечерниць", на яких публика познайомилась з піснями, мистецтвом і діяльністю чеських, норвезьких, італійських й інших американців, та намічено подібні відчити, концерти, дискусії і вечерниці на дальші місяці. Цей новий „американський майдан" щораз то більше залюднюється і є надія, що він стане місцем зустрічі всіх активних культурних сил ріжних національних груп Ню Йорку й околиці.

...Український "War-Relief"

(Докінчення зо сторони 2-гої)

робити, що це їх священний обовязок і беруться за ту роботу незорганізовано. З преси довідуємося, що то тут то там, в Дітройті, в Бостоні, серед українських кольоній стейту Конетикат люди при нагоді збирають гроші та призначують їх на братню поміч, тимчасово зберігаючи їх у себе. Такий самочинний відгук братньої любови треба високо цінити, одначе ця праця не може йти так незорганізованим шляхом — самопас; вона мусить йти громадським порядком під проводом централної організації. Поки її немає і така льокальна ініціятива корисна і повинна бути продовжувана.

Негайно треба приступити до зорганізування центрального комітету "Ukrainian War-Relief".

Півтора року тому назад на сторінках „Свободи" кинув я був той самий клич про потребу створення "Ukrainian War-Relief". — Комітету. Тоді появилася відповідь на мою статтю, що вперед треба підготовити політичний „бекґравнд" під таку працю. До нині не маємо ні політичної організації американців українського роду, ці немає так конечно потрібної організації гуманітарної. А українські брати гинуть марно, смерть забирає що найкращих синів українського народу... а ми ждемо на щось.

Щоби не заводити дискусій, я замовчав тоді, хоч по моїй думці саме така чисто гуманітарна праця не тільки незалежна від політичної роботи але навіть бажаним є, щоби праця помочи жертвам війни йшла цілковито незалежно від політичної роботи. Це тільки вийде на користь та певно на більший успіх гуманітарної акції американців українського роду.

Не хочу тим сказати, що політична організація американців українського роду нині злишна; навпаки вона так само пекуча як і гуманітарна, одначе ті дві справи можуть йти біля себе незалежно, а при нинішнім стані української справи в Европі навіть бажано не вязати одної справи з другою. Говорю тепер про поміч українським братам з Европи тільки в площині гуманітарній, братолюбній.

За зорганізування "Ukrainian War-Relief" — Комітету повинні забратися оскільки це можливе люди політично незаангажовані. Широке та вдячне поле громадської праці стоїть перед тими, у кого жевріє ще іскорка правдивої любови до українського брата.

Нам треба створити негайно таку організацію, забратися до праці фахово, а не поверховно. Поставити собі постуновим американським звичаєм намічену квоту, чверть чи пів міліона долярів, розділити її на подинокі округи, в яких живуть американці українського роду та розпочати енергійну кампанію помочи братам. Річ природна очолювати такий Комітет мусять люди, що втішаються повним довірям по можности найширшого круга американців українського роду.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

А. Г. Б. — Є велика ріжниця між матеріялом у статтях, а меморіялами до урядів чи інших важних політичних чинників. В статтях не конче треба звертати увагу на те, щоби те, про що пишеться, а що є правдою, було у тійже статті доказане ріжними провіреними фактами і цифрами. Зате в меморіялі треба. І підхід до справи буває інакший, не журналістичний, як це буває у статтях, що писані здебільша легко й приступно для загалу читачів. Тому те, що нераз чита ється так гладко й мило, для меморіялу не надається. Як хочете розвідатись ближче про справу, яку порушуєте, напишіть листа на адресу редакції „Свободи".

М. О., Дітройт, Міш. — Питаєте, як краще називати організацію: Українсько-Американська, чи Американсько-Українська? Як знаєте, то в нас називають всіляко. Але не тільки в нас, таке саме діється серед американських поляків, литовців, італійців і т. д. Переважає така назва, в якій та частина, що вказує на національне походження, стоїть на першому місці. Це ніби тому, що властиво всі організації є тут американськими, а ріжниця є в чому іншому і тому ту ріжницю ставиться на перше місце, щоб кожний відразу знав, про що іде. З цього виходило-б, щоб називати „Українсько-Американське Товариство", бо так ясніше, чи там практичніше. Але це є тільки таке наше розуміння, а ніщо інше.

По англійське треба писати так: "Ukrainian American Society".

ВСЮДИ ВИБИРАЮТЬ ДРУГУ ПАЙКОВУ КНИЖЕЧКУ.

НЮ ЙОРК. — Вже першого дня виставлювання пайкової книжечки ч. 2. зголосилось в самім Ню Йорку понад два міліони осіб за тою книжечкою, себто вдвоє стільки, як надіялись. Книжку видають в 1,100 публичних і парохіяльних школах.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЦЕНТРАЛІЯ, ПА.

Прикладний молодий Союзовець в армії.

Осип Сидор

Хочу згадати за такого члена з нашої молоді, що заслуговує на згадку своєю працею в нашому громадянстві та своєю прикладною службою в армії Дядька Сема. Маю на думці молодого Осипа Сидора, сина Максима і Анни Сидор. Це він, бувший секретар відділу 426 У. Н. Союзу, був організатором цього молодечого відділу. Не так це давно як вступив до американської армії, а вже й там вибивається своєю вірною службою. Нераз говорив про охоту піти до війська і боротись за Америку та за кращу долю для українського народу і України. Є він гарним скрипаком. Був диригентом і довший час виступав з програмами на радіо. Помагав у парохіяльній праці, в представленях і концертах. Був у комітеті будови української школи. Був членом мужеського хору, що виступав і по інших громадах з концертами. Є з фаху механіком. І добрим спортовцем. Ось такому нашому молодому громадянинови і воякови вартує з щирого серця побажати щасливого повороту з війни, що мусить закінчитись перемогою Америки і американських ідеалів.

Ваврик Солоп.

ІСТОН, ПА.

Молодь і допомога воєнним зусиллям.

Вже кілька тижнів проминуло, як українська молодь, зорганізована в Американській Українській Молодечій Лізі на Лігай Велі (обнимаючи околиці Істон, Бетлегем, Алентавн, Нортгемптон і Палмертон) оживлено працює над приготованням Окружного Зїзду Молоді, що відбудеться в Готел Істоп, в Істон, Па. в неділю 28. лютого.

Ціль зїзду є така, щоби дати доказ, що українська молодь є патріотично настроєна до своєї вітчини Америки і її після своїх сил помагає у воєнних зусиллях. Прихід з їзду піде на воєнні потреби.

Рівнож лежить на серці молоді, як і кожного українця, і доля України, що буде з нею по закінченню цеї другої світової війни? Віримо, що Америка, піднісши побіду над ворогами-агресорами, що допустять основні людські права, стане в обороні всіх покривджених народів, між ними і українського народу.

Подаємо нашу діяльність до відома ширшого загалу, хоч віримо, що українці по всіх наших громадах в Америці, теж несуть поміч Америці в її важкій боротьбі, а тим самим приносить славу українському імені серед ширшої Американської суспільности.

Не тільки молодь, але всіх українських громадян з поблизьких околиць Істону просимо взяти участь в зїзді, що розпічнеться промовою судді Меклоского. Вечером будуть танці в розлогій сали Готел Істон.

Від Ам. Укр. Молодечої Ліги з Лігай Велі.
Іван Дашевський, мол., голова.

ВАШИНГТОН, Д. К.

З організаційного й товариського життя нашої молоді.

В столиці нашого краю є тепер багато молодих хлопців і дівчат теж і з українського роду, що дістали тут ріжні праці через воєнні обставини, хоч було їх дещо і перед війною. Не всі себе знають, бо не всі мають нагоду запізнатись і бувати у своїм кружку. Ось і тому хочу подати тих кілька слів до „Свободи", щоб звернути увагу нашої молоді, що частина нашої молоді в Вашингтоні зорганізована. Проситься також тих старших, що читають „Свободу", а мають свої діти в Вашингтоні, щоби звернули увагу своїм дітям на те, що українська молодь в Вашингтоні радо повитає у своїй організації нових членів.

У вівторок дня 2. лютого відбувся річний мітінг нашої організації в Йонг Вімен Крисчен Асосієйшен, на якому вибрано уряд на 1943 рік. Вибрано таких: Анна Дудяк, предсідателька; Е. Т. Мелик, заступниця предс.; Софія Мельник, секретарка; Іванна Приймак, касієрка; предсідателька інформацій і преси: Катерина Греб. Місячні мітінги відбуваються першого вівторка кожного місяця. Маємо також кожного місяця забаву для членів. З нагоди Христового Різдва зійшлося пару дівчат і рішили влаштувати Святу Вечеру за допомогою пані Карпин. Вечеря відбулася в Йонг Вімен Крисчйен Асосієйшен. Зійшлося 51 осіб. Хоч того дня треба було працювати довго, проте всьо приготовано як треба і ми, що не могли того дня бути разом з своїми родичами, мали разом таку вечерю, що її ніколи не забудемо. Наробилися ми добре, але ще більше було сміху, як зачала нам збігати капуста з горохом з горшка, або як прийшлося нам місити тісто на пироги так щось з пять разів, заки вдалась нам та штука. Найбільше всі хвалили колачі з оріхами, котрі напекла панна Олена Киселиця. По вечері всі гарно забавлялись і колядували так завзято, що поприходили до нас в гості з чужих апартаментів, щоб налюбуватись разом з нами українськими пречудними колядами.

Ще додам, що ми сходимось теж на проби хорового співу, що його веде Маруся Кисіль (пані Е. Скоцко). Кожної неділі ходимо на Службу Божу, що її відправляє о. А. Химій, ЧСВВ, у каплиці Отців Кармелітів. Співають до Служби Божої питомці з Українського Семинаря.

Як хто, що є у Вашингтоні, або прибуває до Вашингтону, а хотів би бути у звязку з нами, хай пише по інформації на такі адреси: **Ann Dudiak, 4604 Sargent Rd., N. E. Telephone: Michigan 7201**, або **Catherine Greb, 2109 F. Street, N. W. Telephone: District 0805**. Ми всім будем раді!

Анна Дудяк.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Жалібна Академія в честь української героїні Ольги Басараб.

Старанням 5. і 26. відділів С. У. А. з Норт Дітройту і Гемтремк вшановано в неділю, 14. лютого величаво 19. роковини трагічної смерти української героїні Ольги з Левицьких Басараб.

Свято розпочалось панахидою в церкві Непорочного Зачаття Діви Марії, котру відправив о. д-р Тиханський зараз по Службі Божій. У 3. годині сполудня відбулась Жалібна Академія в Українській Хаті при Ґрейлінг вулиці. Сцена була дуже гарно прикрашена кругом блакитними куртинами, котрими удекорували Сестри Василіянки. З правої сторони на підвищенню видніється великий прекрасний образ Ольги Басараб, прибраний зеленим листям, червоною калиною та вишиваними рушниками. На сцені, по боках, стояли відділові прапори, американський і жовто-блакитний, український.

Академію відкрила вступною промовою голова 5. відділу СУА., п. А. Сірко, котра докладно пояснила значіння цего свята; казала, що святкуючи роковини смерти Ольги Басараб, ми не лише віддаємо їй належну честь, але вшановуємо всіх українських героїв і героїв, котрі з подиву гідною відвагою віддали своє життя й ще сьогодні віддають за визволення українського народу.

Відтак виступив діточий хор під проводом Сестер Василіянок, котрий дуже гарно відспівав три пісні: „Ой на горі", „Україно, моя рідна" та „Журавлі". На піяні їм приграла панночка Геновефа Гиник. Між тими піснями були дві декламації: „На могилі Ольги Басараб", котру з чутевим настроєм віддеклямувала панночка О. Шандяк, та „Ольги могила наше світло", що її деклямувала з великим запалом панночка А. Будор.

Дуже великої поваги додала святочи сценка, де виступили малі шкільні дівчата в білих довгих суконках, а на головках мали ангельські корони і виконали дуже гарно вправи з молитвою „Боже великий". Жести малих рученят дуже ритмічно складались до цих вправ. Підчас вправ був виставлений живий образ „Страдальної України", котра була розпнята на хрест, а по обох боках її з одної і другої сторони стояли два малі хлопці в жовто-синіх лентах. Україну представляла панночка Евгенія Зевінська, а хлопців: Павло Старжинський і Теодор Дрождовський.

По закінченню перших вправ ті два хлопці зручно підступили наперід і віддеклямували: „Україна у неволі". З великим чуттям віддеклямував Павло Старжинський „Україно, моя рідна"; також з запалом віддеклямував Т. Дрождовський. Відтак станули знова обидва як сторожі при Україні. А малі дівчата почали вправляти інші вправи. Сценка була дуже зворушаюча і мистецька. За неї належиться велике признання Сестрам Василіянкам.

Сопранове сольо „Загасла ясна зірка" і „Чи я в лузі не калина була" відспівала панна Т. Шандак своїм милим голосом. Її при піяні акомпаніювала панночка М. Гук.

Святочний реферат виголосила пані Ю. М. Шустакевич, котра піднесла велику працю і посвяту, яку Ольга Басараб віддала для свого народу почавши ще від молодих літ. Вказала на її велику духову силу, котрої навіть найстрашніші тортури не могли зломати, бо вона була відважна і рішуча в постанові.

Великою прикрасою Академії був також виступ Дівочого Хору під управою панни Стефанії Андрусевич, котрий дуже гармонійно відспівав чотири пісні: „Вечер вечеріє", „Владико, Отче", „AVE MARIA" і „Катерину". Треба згадати, що цей хор ще не так давно зорганізований, але під умілим проводом учительки С. Андрусевич вспів уже досягнути належної висоти і в кождім виступі пописується знаменито. В пісні „AVE MARIA" сольові точки виконала мельодійно панна Ірина Бойко.

Кінцеве слово виголосила нижче підписана. Усі точки Академії випали дуже вдоволяючо, а публика всі виступи винагороджувала грімкими оплесками. Перед розходом Дівочий Хор при участи всего громадянства відспівав „Ще не вмерла Україна" і цим закінчено це визначне свято.

Катерина Хомяк.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

Проф. Микола Чубатий.

Духове Життя Українського Народу по Першій Світовій Війні

(Картини нової історії українського народу).

39)

18. Жіночий рух на Західній Україні та нові його ідеольоґічні шляхи.

(Продовження).

Тому трохи на українські відносини парадоксальним та чужим був феміністичний рух, що штучно був внесений в українське життя ще перед світовою війною деякими українськими жінками задивленими сліпо у чужі взори других народів, де жінка рівноправности не мала та за неї мусіла зводити завзяту боротьбу. Феміністичний рух заходу виріс до того серед державних народів, де боротьба за волю не абсорбувала усіх сил других громадянств, противно як було в Україні. Але це був такий дух часу перед першою світовою війною, не диво проте, що жіночі організації розкинулися і в Україні також на підложі міжнародного феміністичного руху. Само життя зокрема в останніх двацяти літах під чужою владою стало українській фемінізм енерґійно корреґувати. Тим корректурам мусіли піддатися і найбільше жарливі прихильниці українського фемінізму, якщо не хотіли, щоб громадсько-національне життя переплило понад їх голови. Жіночий рух серед українського народу принайменше там, де національне життя найбільше живо пульсувало — то є на Західній Україні — достосувався до вимог українського збірного життя зриваючи з ідеольоґією міжнародного фемінізму, хоч не пориваючи з ним орґанізаційних звязків для загально-національних пропаґандивних цілей.

Саме в часі світової війни праця перших піонірок українського жіночого, передвоєнного руху в Придніпрянщині (Ол. Пчілки) та в Придністрянщині (Нат. Кобринської) сконкретизувалася в основанні майже рівночасно, бо 1917 року центральних жіночих організацій у Києві „Український Жіночий Союз" та у Львові „Союз Українок".

Праця Жіночого Союзу на Східній Україні не розвинулася через політичні події та большевицьке лихоліття, яке внеможливило якінебудь свобідні прояви національного та громадського життя. На Великій Україні під большевицькою окупацією стала комуністична доктрина про ролю жінки у соціялістичнім громадянстві обовязковою та накидуваною силою цілого державного червоного апарату. Тому годі говорити про якийнебудь жіночий рух на Східній Україні під большевицькою владою.

Всіж таки свобідніше могло орґанізуватися українське жіноцтво в Західній Україні. Союз Українок скликає року 1921 перший жіночий конґрес до Львова, який виявив ще вповні феміністичне обличчя тої західно-української жіночої організації. Вона поставила собі цілі не так загально-національної праці, як виразної жіночої політичної орґанізації з ціллю боротьби за рівноправність жінки. Проте кружки Союза Українок не трималися такої ортодоксійної феміністичної науки, тому стали поширюватися не тільки по всій Західній Україні — Галичині та Волині, але також на Закарпатті та на еміґрації. Всеж таки і закарпатський Жіночий Союз та Союзи Українок основані в Канаді (1922) та в Злучених Державах (1925) ставили собі перед очи також стремління міжнародного феміністичного руху.

В звязку з повстанням жіночої орґанізаційної мережі зростає теж жіноча преса, спершу соціялістично - феміністична „Мета", „Наша Мета" під редакцією Дарії Старосольської, а згодом масово ширені жіночі часописи „Жіноча Доля" та „Жіноча Воля" видавані Кисилевською, „Жінка", офіціяльний орґан Союза Українок під редакцією Мілени Рудницької та „Нова Хата" видавана кооперативою „Українське Народне Мистецтво" у Львові.

Союз Українок з централею у Львові розвинувся під проводом рухливої голови Міляни Рудницької у велику організацію, що засвідчив Жіночий Конґрес у Станиславові 1934, де покликано до життя „Всесвітний Союз Українок". Найбільші заслуги Союзу Українок під проводом М. Рудницької це було навязання звязків з міжнародними жіночими орґанізаціями цілого світа. Одначе на Західній Україні скоро показалося, що Союз Українок подуманий як феміністична орґанізація не витримує зустрічі з українською дійсністю під польським володінням.

Феміністичний рух світа ставить собі завдання боротися за рівноправність жінки в політичному та усему громадському життї. За свободу жінки як матери та подруги. Це все на тлі української дійсности було як не актуальне, то деколи й шкідливе саме з національних рацій. Боротися за політичні права спеціяльно жінки, себто створювати внутрішний фронт боротьби серед українців, тоді коли цілий нарід був позбавлений примітивних політичних прав, було нонсенсом та хиба внутрішним ослабленням нації. Українська жінка теж з національних рацій не могла собі позволити на люксуси контрольованого материнства чи звільнення себе з других природних обовязків жінки, бо й так лихі матеріяльні відносини українців під чужинецьким володінням потягнули за собою зменшування українського населення. Навпаки українська жінка була потрібна, щоб ставала до щоденої праці разом з мужчиною в боротьбі за істнування нації чи то в політичній чи то теж в неполітичній роботі будня не як окремий тип громадянина-жінки, але як рядовий член української нації з рівними правами, обовязками та з рівною посвятою.

Про зменшення натурального приросту українського населення, про занедбання виховання української дітвори дбала й без того чужа адміністрація, тому українська політична рація, боротьба за самоістнування нації наказувала навпаки збільшити уродини українського населення, зокрема інтелігентського. Пропаґаторок контролі уродин громадянство стало пятнувати як національних шкідників. Українська рація вимагала, щоб жінка дуже щиро та солідно занялася вихованням дітей та в дома паралїжувала винародовлюючі впливи чужої школи, тому публична опінія стала з легковаженням дивитися на жінку, що бажалаб посвятитися безмисловному клюбовому життю чи безплодній у напів тоталітарній Польщі „політичній роботі".

Верхівка Союзу Українок з Міленою Рудницькою на чолі, заступаючи довоєнний феміністичний світогляд мусіла дуже скоро здавати одну позицію за другою та шукати для Союзу Українок реальної національної праці. Проти офіціяльного світогляду Союзу Українок повстала фронда серед старшого та молодшого жіноцтва. Між старшим жіноцтвом провід в опозиції вела відома громадська діячка, виховниця та писателька Константина Малицька, що достосовуючися до вимог життя української дійсности під Польщею звертає енерґію жінок на ділову виховну працю в школі, в жіночих установах як в ремісничім „Труді", в кооперативі „Українське Народне Мистецтво" в захоронках то що. Вона веде пропаґанду за наданням хаті інтеліґента українського характеру, що теж відкривало працю десяткам безробітних українських дівчат.

Опозиція серед молодшого жіночого покоління зроджується на тлі ідеольоґічних ріжниць. Фемінізм появився як інтернаціональна струя, нерідко як посестра соціялізму, натомісць серед українського молодого покоління, з жіночою молоддю включно, нуртувала суто національна ідеольоґія. Молоде жіноче покоління було задивлене як в ідеал з працю жінки як національної діячки, здебільша революційної. Як що та праця не завела її у тюрму, то її ідеалом було вийти заміж та стати матерю здорових дітей та виховати їх для українського народу з ціллю не дати себе виперти з батьківської землі. Не диво проте, що під натиском опозиції з боку старших та молодих Союз Українок був приневолений теж міняти свої ідеольоґічні заложення.

Політично Союз Українок мав національно-демократичне обличча з ярко опозиційною проти-польською лінією, що довело до закриття його діяльности перед послідними в Польщі соймовими виборами на протяг майже одного року. По завішенню діяльности провід Союзу Українок утворив чисто політичну орґанізацію під назвою „Дружина княгині Ольги", однак частина жінок зі Союзу не погоджувалася з творенням окремої політичної жіночої партії, що ослаблювалаб примириму для Польщі партію УНД-а та створила Жіночу Секцію УНД-а, себто теж жіночу партійну орґанізацію, в одним та другим випадку аномалію, бо ніде у світі не відомі політичні чисто жіночі партії. Це ще більше тільки скріпило опозицію проти дотеперішного проводу Союзу Українок, коли польський уряд позволив знов обновити його діяльність.

(Дальше буде).

КАВОВА КОНФЕРЕНЦІЯ.—Справу достави кави для цивільних і військових потреб обговорювано на „все-американському принятті" в Вашинґтоні, на котрому департамент стейту представляв Пол Деніелс (наліво) а військо ґенерал Карл Гардинґ.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Курси першої помочі.

Заходом Українського Відділу А. Ч. Хреста розпічнуться курси першої помочі (FIRST AID). Початок першої лекції-курсу 2. березня від години 7 до 9 вечеро в Українськім Народнім Домі, 4655 Мартін вул. Лекції будуть продовжатись впродовж десять тижнів, по дві години в тиждень. Інструкторкою буде панна Мерієн Хомін, котра є реґістрованою норскою-українкою. Кому буде не зрозуміло по анґлійськи, вона вияснить по українськи.

Лекції безплатні. Користайте з цеї нагоди. Мужчини, жінки і дівчата! Приходіть з близька і з далека. Осе подає до відома голова Відділу

Марія Сковрон.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 2. лютого 1943 року у 58. році життя помер наглою смертю на серцеву недугу

ІВАН БАРИЛЯК,

довголітній член Тов. ім. Івана Франка, від. 103. У. Н. Союзу.

Покійний походив з Комарна, повіт Рудки, Західна Україна. До У. Н. Союзу вступив у 1919 році.

Похорон відбувся в суботу, 6. лютого 1943. р., з похоронного заведення до укр. прав. церкви Покрови Преч. Діви Марії, а опісля на цвинтар.

Покійний полишив сиротами сина Кароля, дочку Катерину і її мужа Франціс Гайдел, 2 внуки і брата по мамі Івана Ґірського. В похороні взяли участь члени Тов. імц Івана Франка, від. 103 У. Н. Союзу, Родина і знайомі.

В. Й. П.! Т. Барсук, секр.

ТАРЗАН, ч. 723. Легке полювання.

Зробивши кілька таких спис. Тарзан повів своїх товаришів у джунглі.

На щастя вони попали на антильопу. Тарзан кинув спису. Вістря застрягло в боці серни, а потім відпало від держальна.

Потім держально, теліпаючися на сухожиллю, заплутало звірину. Як вона впала, Тарзан скочив до неї, аби її вбити.

По цій удачній пробі, інші пішли пробувати своєї вправи. Але Лупін Джеґер викрався на бік зо своїм пляном.